

հայրը՝ պարթևահասակ քաջասիրտ մի հայ գիղացի, բացականչեց՝ «Գնա՛ որդիս, գնա՛, էն տեղից շարունակիր քո պապարը»:

Մենք ողբում ենք մեր նահատակուած գաւակների կորուստը, բայց մեր հոգին վկայում է, որ նրանք կորած չեն և, այո՛, շարունակում են իրենց սըր-բազան պապարը երկրի վրայ մարտնչող իրենց եղբայրների կողքին:

Ես չգիտեմ ե՞րբ և ինչպե՞ս կը վերջանայ Արցախեան հերոսամարտը, սակայն ինձ համար մի իրողութիւն ստոյգ է, որ յանուն ազատութեան զոհ-ուած մեր ժողովրդի գաւակների հերոսական սխրանքը, աշխարհի պատմու-թեան ժայռի վրայ անջնջելի տառերով արձանագրուած պիտի մնայ, երկու հազար հինգ հարիւր տարի առաջ Թերմոպիլէսի հերոսների ծանօթ արձա-նագրութեան կողքին, Հելլադայում:

Լոյս և խունկ և օրհնութիւն նրանց բոլորի անմոռաց յիշատակին:

Ինձ համար հոգեկան մխիթարութիւն է հաստատել, թէ այս օրերին, մեր Մայր Եկեղեցու հոգևորականներից շատերը, Վահան արեղայի անձնագո-հութեան ոգով տոգորուած, իրենց հոգևոր հայրենասիրական պարտքն են կատարում թէ Արցախի բարձունքներում, թէ Հայաստանի սահմանամերձ վտանգուած շրջաններում և թէ երկրաշարժի աղէտեալ գօտում:

Վշտահար սրտով յիշենք նաև Արցախում ու այլ ահաբեկուած շրջան-ներում հայ ազգաբնակչութեան ծոցից հազարաւոր զոհուած ձեր եղբայր-ներին ու քոյրերին, ծերունիներին, կանանց ու երեխաներին, ու աղօթենք նրանց արդար հոգիների խաղաղութեան համար երկնային յաւերժութեան լոյսի աշխարհում:

Այսօր իմ խօսքը ուզում եմ ուղղել նաև Հայաստանի ու Արցախի մեր ողջ ժողովրդին, որ կեանքի ծանրածանր պայմաններում, նրանք հոգու ան-մման տոկունութեամբ ու համբերատարութեամբ իրենց խաչն են տանում անտրտունջ՝ Գողգոթայի ճանապարհով հասնելու յոյսով յարութեան յաղթա-նակին:

Յարգանք և օրհնութիւն քեզ արիասիրտ հպարտ իմ ժողովուրդ:

Ես ինձ մխիթարում եմ զգում, նաև բարձր գնահատելով մեր Հան-րապետութեան նախագահի, կառավարութեան, խորհրդարանի և քաղաքա-կան կուսակցութիւնների ջանքերը, հաւատալով, որ այդպիսով առաւել կ'ամ-րապնդուեն հիմքերը մեր անկախ Հանրապետութեան և աշխարհով մէկ բարձր կը պահուի եռագոյն դրօշը ազատագրուած մեր հայրենիքի, խոր-հրդանիշը ազատն հայոց աշխարհի և մեր ազգային արժանապատուութեան:

Սիրելիներ մեր, ես հրաւիրում եմ ձեզ քաջութիւնը ունենալ, տեսնելու թէ վերջին ամիսներին մանաւանդ, ոչ միայն Արցախի մեր ժողովուրդը, այլ նաև մեր մայր երկիրը Հայաստան, կանգնած են վտանգներով յղի կացու-թիւնների առաջ: Մեր հայրենի երկրի աշխարհագրական դիրքը, մեր ազգի անցեալ ողբերգութիւնների յիշողութիւնը, մեր սեփական ուժերի տարողու-թիւնը, այլև այս անհրաւ աշխարհի անտարբերութիւնը, մեր ազգի արդար իրաւունքների նկատմամբ, որով չենք լսում վճռական մի խօսք՝ ոչ հիւսի-սից, ոչ արևելքից և ոչ էլ արևմուտքից ու շարունակում է իշխող մնալ ոչ թէ օրէնքի ուժը, այլ ուժի օրէնքը, ահա բախտորոշ մտահոգիչ այս իրադրութիւն-ներն են, որոնք ինչպէս գիտէք, տևապէս քննարկման ու վերլուծման առար-կան են հանդիսանում մեր Հանրապետութեան նախագահի, մեր խորհրդա-րանի ու մեր կառավարութեան, որոնք վստահ եմ, թէ ամէն հնարաւոր մի-ջոցառումներով ու համերաշխ գործելակերպով կը յաջողեցնեն ապահովել մեր հայրենի ժողովրդի և արցախահայութեան անվտանգութիւնը:

Խօսուում է մեր Հանրապետության նախագահի, մեր կառավարության, մեր խորհրդարանի և կուսակցությունների երբեմն սխալ կամ շփոթ կողմնորոշումների մասին. բայց եկեք արդար լինենք խոստովանելու թե՛ այն ներքին ու մանաւանդ արտաքին ծանր պայմաններում, որի մէջ գտնուում են՝ մեր Հանրապետությունը և արցախեան աշխարհը, երբ գրեթէ ամէն օր կանգնած են նրանք յարափոփոխ, աննախատեսելի ու իրարամերձ կացութիւնների և իրադարձութիւնների հորձանքի մէջ, դժուար է հաւատալ, թէ որևէ կառավարութիւն կամ խորհրդարան կը կարողանային՝ ամէն կողմից խոցուած մեր երկիրը ղեկավարել առանց երբեմն սխալուելու: Սխալներ եթէ կատարուել են, նրանք կարող են սրբագրուել, զի միշտ կարելի է՝ այսօր ատելի ուղիղ մտածել քան երեկ:

Փոթորկուած այս պայմաններում հրամայական է, որ մեր պետական իշխանութիւնները, խորհրդարանը և քաղաքական կուսակցութիւնները՝ իրենց մտածելու և գործելու ուժերը կենտրոնացնէին հիմնական հարցերի լուծման վրայ, ինչպիսիք են՝ անվտանգ պահպանումն ու ամրապնդումը մեր անկախ պետականութեան, արդար մի լուծում գտնելը Արցախեան դատի ու դուրսբերումը մեր հայրենի ժողովրդի տնտեսական այս անտանելի իրավիճակից: Նոր ցնցումների՝ մեր ժողովուրդը այլևս չի կարող տոկալ:

Տագնապալի պահերին հին հռոմէացիք պատգամում էին՝ «Հայրենիքի փրկութիւնը գերագոյն օրէնքն է»:

Աստուծոյ և ժողովրդի առաջ պատասխանատու՝ բոլոր մեր քաղաքական ու հասարակական գործիչներին, հայրական հրաւեր են կարդում ղեկավարուել ա՛յս հրամայականով, միևնույն ազգի հարազատ զաւակները լինելու գիտակցութեամբ, ներքնապէս առաւել միաւորուելով, առաւել գործակցելով, ժողովրդավարական օրինականութեան գործընթացով, առաջնորդուած մեր ազգային պետութեան գերագոյն շահերով:

Պատմութեան ընթացքում, գրեթէ բոլոր պետութիւնների, կայսրութիւնների կործանման պատճառները եղել են առաւելապէս ներքին պառակտումները, ներքին հակամարտութիւններն ու կենտրոնախոյս մղումները: Յիշենք Յիսուսի հրեղէն խօսքերը «Ամենայն թագաւորութիւն բաժանեալ յանձն իւր՝ ատերի և ամենայն քաղաք կամ տուն բաժանեալ յանձն իւր ոչ կացցէ» (Մատթ. ԺԲ. 25), այսինքն՝ «Ինքն իր մէջ բաժանուած ամէն թագաւորութիւն աներում է, և ինքն իր մէջ բաժանուած ամէն քաղաք կամ տուն կանգուն չի մնում»:

Այս ճշմարտութիւնը անշուշտ չի հակադրում ժողովրդավարական բազմակուսակցական պետութեան կառոյցի գործընթացին, այլ շեշտում է, որ այդ կառոյցը ինքն իր մէջ բաժանուելու դէպքում է աներում:

Ժողովրդավարական կառոյցի մասն հիմքն իսկ է նաև Պօղոս առաքելի, նոյն ոգով արտայայտած դատողութիւնը, թե՛ «Ինչպէս մի մարմնի մէջ բազմաթիւ անդամներ ունենք և իւրաքանչիւր անդամ նոյն գործը չի կատարում, սակայն բոլոր այդ անդամները մի մարմնին են կազմում» (Հռոմ. ԺԲ 4—5), և «Եթէ մի մարմնի մի անդամը վշտանայ, կը վշտանան մարմնի բոլոր անդամները, իսկ եթէ մի անդամը փառաւորոյի, նրա հետ կ'ուրախանան միւս անդամները» (Ս. Կորնտ. ԺԲ. 26):

Սիրելիներ մեր, չէ՞ք նկատում թէ ինչքան այծմէական և ինչքան ուսանելի են հնչում այս սրբազան յորդորները մեզ բոլորիս համար, մեր խոնկալոյզ այս ժամանակներում:

Կամենում եմ վերստին յիշեցնել ձեզ մեր Եկեղեցու պատգամը՝ մշտապես ուղղուած մեր ամբողջ ազգին ի Հայաստան և ի սփիւռս աշխարհի. «Ազատութիւն յերկրայականս, միութիւն ի կարևորս, սէր յընդհանուրս»:

Իմ խօսքը վերջացնելուց առաջ, ցանկանում եմ խոստովանել, որ իմ մտածումից բոլորովին հեռու է՝ միջամուխ լինել քաղաքական միջկուսակցական վեճերին, որոնք բնական երևոյթներ են ժողովրդավարական իրաւակարգ որդեգրած երկրներում, որովհետև համոզուած եմ, թէ վերջին խօսքը պատկանում է մեր ժողովրդին: Բոլոր պարագաներում, մեր ազգային Առաքելական Եկեղեցին իր Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնով, վստահաբար նաև Մեծի Տանձ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսական Աթոռով և Երուսաղէմի ու Կ. Պոլսի պատրիարքական Աթոռներով, կը մնայ միշտ մեր նորահրաշ անկախ Հանրապետութեան և ազատատենչ ժողովրդի կողքին, միշտ նրանց մխիթարող, միշտ նրանց զօրավիգ, միշտ նրանց իր օրհնութիւնը և Սուրբ Հոգու շնորհները բաշխող:

«Այսուհետև եղբարք, ողջ լերուք, հաստատուն կացէք՝ մխիթարեցարուք, միաբան լերուք, խաղաղութիւն արարէք և Աստուած խաղաղութեան և սիրոյ եղիցի ընդ ձեզ» (Բ. Կորնթ. ԺԲ, 11): Ամէն:

